

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi A. J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 2381/22,
z udziałem Skarbu Państwa - Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 23 lipca 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. II CSKP 2381/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje A. J. od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) złotych za okres od 23 maja 2022 r. do 6 czerwca 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz A. J. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz A. J. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Najwyższemu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

UZASADNIENIE

Dnia 14 lutego 2025 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) A. J. (dalej: „Skarżąca”) reprezentowana przez pełnomocnika, wniosła do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie II CSKP 2381/22 toczącej się przed Sądem Najwyższym - Izbą Cywilną w Warszawie. W przedmiotowej skardze wniesiono o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Najwyższym Izbą Cywilną w Warszawie w sprawie o sygn. akt II CSKP 2381/22;
2. zalecenie podjęcia w wyznaczonym przez Sąd Najwyższy terminie, czynności zmierzających do rozpoznania skargi kasacyjnej przyjętej do rozpoznania mocą postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 2022 roku, sygn. akt I CSK 3512/22 - wyznaczenia terminu rozprawy w sprawie o sygn. akt II CSKP 2381/22 względnie terminu posiedzenia niejawnego celem rozpoznania skargi kasacyjnej;
3. przyznanie Powódce od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2.000 złotych;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Powódki zwrotu kosztów postępowania wywołanego niniejszą skargą, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm prawem przewidzianych.

W uzasadnieniu skargi wskazano m.in., że Powódka podjęła działania zmierzające do ochrony jej dóbr osobistych niezwłocznie, sprawa rozpoznawana przed Sądem Okręgowym w Warszawie XXV Wydział Cywilny o sygnaturze akt: XXV C 1733/13 zakończyła się wydaniem wyroku w dniu 8 maja 2017 roku. Przedmiotowy wyrok uwzględniał w sposób pełny potrzebę udzielenia Powódce ochrony w związku z bezprawnym naruszeniem jej dóbr osobistych. Od przedmiotowego wyroku apelację wywiedli Pozwani, po rozpoznaniu której Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny wydał wyrok z dnia 20 lutego 2019 roku (sygnatura akt VI ACa 1158/17) obarczony uchybieniami skutkującymi

koniecznością wniesienia skargi kasacyjnej przez Powódkę. Skarga kasacyjna Powódki od przedmiotowego wyroku została przyjęta do rozpoznania postanowieniem z dnia 24 stycznia 2020 roku, a jej rozpoznanie nastąpiło w dniu 21 stycznia 2021 roku w sprawie o sygn. akt I CSKP 34/21. Tym samym od dnia przyjęcia pierwszej skargi kasacyjnej Powódki do dnia jej rozpoznania minął niespełna 1 rok. Mając na uwadze powyższe, Powódka nie znajduje racjonalnego uzasadnienia dla sytuacji zaistniałej po wniesieniu kolejnej skargi kasacyjnej - z dnia 22 lutego 2022 roku, jeśli ma się na uwadze, że:

(a) postanowienie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało wydane w dniu 20 grudnia 2022 r.;

(b) od daty wydania postanowienia o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania do dnia sporządzenia niniejszej skargi upłynęło ponad 2 lata (ponad 25 miesięcy):

(c) od daty wniesienia skargi kasacyjnej pismem z dnia 22 lutego 2022 roku (data wpływu do Sądu Najwyższego zgodnie z informacją na stronie www: 23 maja 2022 r.) upłynęło niemal 3 lata, a od daty wpływu do Sądu Najwyższego niemal 2 lata i 9 miesięcy.

Pismem z dnia 8 kwietnia 2025 r., stanowiącym odpowiedź na skargę, Skarb Państwa - Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy,

nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy: uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej zawłości sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

W sprawie niniejszej, skarga kasacyjna wpłynęła do Sądu Najwyższego w dniu 23 maja 2022 r. Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2022 r. sprawa została przydzielona sędziemu, zaś postanowieniem z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt I CSK 3512/22, skarga kasacyjna powódki

została przyjęta do rozpoznania. Zarządzeniem z dnia 20 grudnia 2022 r. określono sprawę w repertorium CSK jako zakończoną, przedstawiono akta sprawy celem podjęcia dalszych czynności. Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Cywilnej z dnia 21 grudnia 2022 r., zarejestrowano sprawę w Wydziale II w repertorium CSKP (sygn. akt II CSKP 2381/22), natomiast zarządzeniem z dnia 30 grudnia 2022 r. sprawa została przydzielona sędziemu sprawozdawcy. Zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Cywilnej z dnia 26 lutego 2025 r. wyznaczono jako pozostałych członków składu. Zarządzeniem z dnia 7 marca 2025 r. wyznaczono w sprawie termin posiedzenia niejawnego na dzień 6 czerwca 2025 r. Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2025 r., sygn. II CSKP 2381/22, oddalono skargę kasacyjną.

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy ustalił, że od dnia wpływu skargi kasacyjnej w dniu 23 maja 2022 r. do dnia wyznaczenia terminu posiedzenia 7 marca 2025 r. upłynęło blisko 3 lata, zaś do dnia wydania wyroku w dniu 6 czerwca 2025 r. ponad 3 lata. Gdyby nawet brać pod uwagę jako termin początkowy datę 21 grudnia 2022 r., kiedy to skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania i zarejestrowana w Wydziale II w repertorium CSKP pod sygn. akt II CSKP 2381/22, to wskazać należy, że do dnia wydania zarządzenia o wyznaczeniu terminu posiedzenia upłynęły ponad 2 lata, zaś do dnia rozpoznania sprawy około 2 i pół roku. Nadto, jak wynika z akt sprawy, w sprawie nie wykonywano żadnych czynności w czasie pomiędzy zarządzeniem z dnia 30 grudnia 2022 r. o przydzielaniu sprawy sędziemu sprawozdawcy, zarządzeniem z dnia 26 lutego 2025 r. wyznaczającym pozostałych członków składu wydanym ponad 2 lata później, a ostatecznie zarządzeniem z dnia 7 marca 2025 r. wyznaczającym w sprawie termin posiedzenia niejawnego.

Jednocześnie Sąd Najwyższy ocenił, że charakter, stopień faktycznej i prawnej zawłości sprawy, a także zachowanie się stron w sprawie, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, nie miało wpływu na powyższe, czego także nie wykazał Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w odpowiedzi na skargę. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość postępowania.

Dla stwierdzenia przewlekłości postępowania irrelewantne pozostają argumenty Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego dotyczące liczby spraw oczekujących na rozpoznanie w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego. Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie Sutter v. Szwajcaria z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie Wasilewski v. Polska z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania sądu/wydziałów, naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków

spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżąca wniosła o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2 000 zł wraz z uzasadnieniem, iż jest to minimalna wysokość sumy pieniężnej w związku z przewlekłością, oczekując tym samym w istocie symbolicznej rekompensaty za krzywdę spowodowaną przewlekłością postępowania, pozostając w uzasadnionym przekonaniu, że żądanie to pozostaje adekwatne do wielkości zwłoki.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2.000 zł.

Należy podkreślić, że od dnia wpływu skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego w dniu 23 maja 2022 r., do dnia jej rozpoznania,

tj. 6 czerwca 2025 r., upłynęło ponad 3 lata. Jednocześnie wypada zauważyć, że postępowanie sądowe zostało zainicjowane wniesieniem pozwu o ochronę dóbr osobistych do Sądu Okręgowego w Warszawie w dniu 25 listopada 2013 r.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznaje, że odpowiednia jest wnioskowana kwota 2.000 zł za okres od 23 maja 2022 r. do 6 czerwca 2025 r.

Z uwagi na wydane w sprawie o sygn. II CSKP 2381/22, przed dniem rozpoznania przedmiotowej skargi, zarządzenia w dniu 7 marca 2025 r. o wyznaczeniu w sprawie terminu posiedzenia niejawnego na dzień 6 czerwca 2025 r., a następnie w dniu 6 czerwca 2025 r. wyroku, wniosek skarżącej o zalecenie podjęcia czynności przez Sąd Najwyższy zmierzających do rozpoznania skargi kasacyjnej jawi się jako bezprzedmiotowy.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zwrócono skarżącej opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964) orzekł jak w sentencji.

Tomasz Przesławski Tomasz Demendecki Adam Redzik

[MWR]

[a.ł.]